

УДК 504.03:502.31

Культурно-інформаційна парадигма сучасного періоду розвитку суспільства: історико-екологічний аспект

CULTURAL AND INFORMATIONAL PARADIGM OF THE MODERN PERIOD OF SOCIETY DEVELOPMENT: HISTORICAL AND ECOLOGICAL ASPECT

БЕЗЕНА Іван – кандидат філософських наук, доцент, завідувач кафедри соціально-гуманітарної освіти, Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради», вул. Володимира Антоновича, 70, м. Дніпро, 49006, Україна

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-7169-2038>

САВИЧ Анжеліка – старший викладач кафедри міжнародної економіки і соціально-гуманітарних дисциплін, Навчально-науковий інститут «Дніпровський металургійний інститут» Українського державного університету науки і технологій, вул. Лазаряна, 2, м. Дніпро, 49010, Україна

ORCID <https://orcid.org/0009-0006-2813-9460>

DOI <https://doi.org/10.54891/2786-7013-2025-1-3>

BEZENA Ivan – Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor, Head of the Department of Social and Humanitarian Education, Communal Institution of Higher Education «Dnipro Academy of Continuing Education» of the Dnipropetrovsk Regional Council, 70 Volodymyra Antonovycha St., Dnipro, 49006, Ukraine

SAVYCH Anzhelika – Senior Lecturer, Department of International Economics and Social and Humanitarian Disciplines, National Research Institute of the Dnipro Metallurgical Institute of the Ukrainian State University of Science and Technology, 2 Lazaryana St., Dnipro, 49010, Ukraine

Анотація. У статті здійснено комплексний аналіз дослідницьких процесів сучасної культурно-інформаційної парадигми. У процесі дослідження з'ясовано, що різноманітні уявлення про соціум, його парадигмальні основи, різні системи суспільного співжиття, місця в них природно-екологічних оцінок, культурно-інформаційні світогляди людини як частини великої природи, формувалися з найдавніших часів. Традиційно розглядалась світоглядна різниця між суспільством і державою. Адже проблема побудови теоретичних моделей соціуму цілком пов'язана з історико-екологічним середовищем, у якому живе, господарює й існує людина як особистість та частина великої природи. Показано, що сучасне суспільство має свій внутрішній інформаційний «двигун-суперечності», який може нести відомості щодо протидії, знищення або сприяння відновленню біолого-екологічного простору. В окресленому контексті розглянуто єдність протилежностей, зокрема, два сутнісних значення: нерозривність і внутрішній взаємозв'язок, суперечливість різних сторін суспільного організму щодо господарюючої діяльності людини, відповідність або протиставлення однієї протилежності іншій. Тому сучасний період розвитку суспільства та його нова культурно-інформаційна парадигма значно трансформовані від дотеперішніх осмислень і трактувань. Авторами доведено, що людство переосмислило весь тягар глобальних і міжцивілізаційних проблем світу, які значно змінюють наш життєвий і діяльнісний простір, потребують нового осмислення й розуміння питання впливу людини на світ природи, флору і фауну, водні та корисні ресурси, енергоощадливість та ресурсозберезувальність тощо. Метою дослідження є узагальнення та осмислення культурно-інформаційної парадигми через історико-екологічні аспекти та людську діяльність. За підсумками наукової розвідки зазначено, що історико-екологічне середовище та господарська діяльність людини призвели до критичного переосмислення й нового змісту розуміння потреби цивілізації у розбудові індивідуального екологічного мислення особистості. Тому особливу увагу приділено впливу професійної діяльності людини

на культурно-інформаційні процеси та стратегічні орієнтири: зберегти людську цивілізацію й навколишній світ, планету від руйнівних процесів і самознищення.

Ключові слова: парадигма, історико-екологічне середовище, інформація, особистість, соціум, екологічна культура.

Summary. *The article provides a comprehensive analysis of the research processes of the modern cultural and informational paradigm. In the course of the study, it is found that various ideas about society, its paradigmatic foundations about different systems of social coexistence, the place of natural and environmental assessments in them, and the understanding of cultural and informational worldviews of man as part of the great nature have been formed since ancient times. Traditionally, the worldview difference between society and the state was considered because the problem of building theoretical models of society is entirely related to the historical and ecological environment in which people live, manage and exist as individuals and part of the greater nature. Modern society has its own internal information 'engine of contradictions' that can carry information about counteracting, destroying or promoting the restoration of the biological and ecological space. In this context, the unity of opposites has two essential meanings: inseparability and internal interconnection, controversy of different sides of the social organism in relation to human economic activity, correspondence or contradiction of one opposite to another. Therefore, the modern period of society's development and its new cultural and informational paradigm have been significantly transformed from the previous understandings and interpretations. The authors prove that humanity has rethought the entire burden of global and intercivilisational problems of the world, which significantly change our living and working space, require a new understanding of the human impact on the natural world, flora and fauna, water and mineral resources, energy and resource conservation, etc. The purpose of the study is to summarise and understand the cultural and informational paradigm through historical and environmental aspects and human activity. Based on the results of the study, we note that the historical and ecological environment and human economic activity have led to a critical rethinking and a new understanding of the need for civilisation to develop individual ecological thinking. In connection with the above, the author notes the special importance of the influence of his professional activity on cultural and informational processes and strategic guidelines: to protect human civilisation and the world around us from destructive processes and self-destruction.*

Key words: *paradigm, historical and ecological environment, information, personality, society, ecological culture.*

Вступ. Обрана тема для наукових розвідок є актуальною з огляду на глибокі й глобальні проблеми сьогодення, оскільки в умовах активної господарської діяльності, впливу на природу, швидких темпів наукового прогресу й цифровізації та посилення процесів взаємозалежності в усіх сферах життя людини, можуть привести до не передбачених наслідків. Відповідно у взаєминах людини із суспільством, владою й природою простежуються тенденції, які впливають на подальші перспективи розвитку світу. Шляхи поступу сучасного суспільства зорієнтовані на постійне збільшення енергоємності виробництва, зростання споживання природних ресурсів та збільшення забруднення природи, що спричиняє проблему глобальної й не відворотної екологічної кризи.

Природа перебуває в стані, коли немає балансу в силі внутрішнього потенціалу «може – не може» та відсутні природні можливості самостійно справлятися з антропогенним навантаженням, у результаті чого настає глибокий розлад взаємозв'язків у середині біологічно-екологічної системи та взаєминах «суспільство-природа». Відповідно актуалізується проблема екологічної культури й відповідальності за соціальну, економічну, політичну, технічну, наукову, культурну, інформаційну та інші види людської діяльності. Постають глобальні питання з формування нового способу мислення й взаємин людини, техніки й природи, які одночасно є першочерговими завданнями сучасної цивілізації з метою збереження життя й природних ресурсів.

У сучасному швидкозмінюваному суспільстві значно підвищується значення вивчення питання культурно-інформаційної парадигми та стратегії її інтегративного впливу на освіченість й екологічну культуру особистості. Зважаючи на окреслений контекст не втрачається актуальність теми нашого дослідження, що обумовлюється потребою історико-філософського осмислення глибинного розуміння призначення природи, формування нових життєво-ціннісних орієнтацій людини, відповідального й гуманного її ставлення до природи та своєї нової місії.

Аналіз останніх досліджень. Середина ХХ століття стала початком багатьох суспільних процесів у світі, один з них пов'язаний з осмисленням філософсько-культурного аспекту проблеми інформації та інформаційної культури людини. Вказана проблема перебуває у площині розвідок різних галузей науки: філософії, педагогіки, культурології, політології, державного управління, історії тощо. Ми можемо виокремити декілька груп наукових досліджень, які проводилися за різними напрямками: 1) з появою кібернетики, синергетики і поширення її принципів на різні галузі науки дослідники К. Шеннон, Н. Вінер, У. Ешбі, В. Глушков, А. Урсул, С. Капіца та інші окреслили феномен інформації, її зміст у діяльності людини, в аспекті людського спілкування, самостійності аналізу (підготовки, передачі, переробки інформації) інформаційних процесів у культурі; 2) післявоєнний стан суспільств і посилення процесів комунікації спричинили дослідницькі роботи, які здійснювали Д. Белл, М. Кастельс, Р. Катц, О. Тоффлер, Ф. Фукуяма, Ю. Габермас та інші, що розглядали інформацію і суспільство як форму постіндустріального соціально-економічного розвитку, соціальних зв'язків електронної революції, моделювали еволюцію інформаційного суспільства; 3) дослідження проблем інформаційної культури суспільства й особистості, визначення поняття та розкриття його структури, професійного кола учасників підготовки, обробки та застосування інформації – саме на ці питання сконцентрували свою увагу дослідники як національного (В. Бокань, О. Данильян, О. Дзьобань, Н. Зражинська, Л. Калініан, Ю. Плеха, О. Палеха, Ю. Горбань, О. Прудникова та ін.), так і зарубіжного наукового середовища. Отже, зважаючи на актуальність і практичну значущість питань, пов'язаних із сутністю культурно-інформаційної парадигми й культури, її впливи на зміст професійної діяльності людини, сучасний динамізм розвитку суспільства потребує дослідження глибини окреслених процесів та оприлюднення їх результатів.

Мета статті. Дослідження є спробою узагальнення та сучасного осмислення культурно-інформаційної парадигми через історико-екологічні аспекти та людську діяльність (освіту, ціннісні основи, світогляди, критичне осмислення інформації, професійну діяльність тощо).

Виклад основного матеріалу. Відновлення української державності в серпні 1991 року, стало відправним історичним пунктом на тривалому шляху – трансформації суспільного світогляду від одновекторного світогляду джерела інформації до індивідуального критичного осмислення змісту інформації, формування інформаційної культури, актуалізації проблеми становлення світогляду екологічного й раціонального використання природних ресурсів у контекстах розвитку країни, регіону та життя і діяльності людини.

На нашу думку, не завжди можна знайти в суспільному житті такі сфери господарської діяльності, які прямо чи опосередковано пов'язані з одним із етапів взаємодії / виробництвом та поширенням інформації споживачам. Найчастіше людина бере участь одночасно у всіх цих процесах, оскільки вона виступає в ролі суб'єкта та об'єкта інформаційної взаємодії. Науково-технічний прогрес (далі – НТП) значно розширює можливості особистості в отриманні інформації, її обробці та впливу на процеси суспільної діяльності. Людина стає своєрідним індикатором / споживачем змісту інформації через індивідуальні або групові відчуття, емоції, моральність та інтелект [1, с. 25; 2, с. 18; 3, с. 125; 7, с. 35]. Адже обробка інформації стає

автономним та індивідуальним процесом, на який впливають власні зовнішні економічні й соціальні чинники.

Передача соціального досвіду здійснюється постійно, оскільки кожне нове покоління людей застає матеріальний результат, суму продуктивних сил, історично створене ставлення та ціннісну культуру людей до природи і один до одного, до суспільства. Водночас до змісту та каналів поширення інформації органічно входять окремі блоки відомостей, які сформовано в межах попередніх поколінь суспільства. Така цілісна інформаційна картина через історичну естафету створює загальні передумови для засвоєння досвіду попередніх поколінь людства, що в подальшому забезпечує історичну наступність у суспільстві [5, с. 24; 4, с. 45]. Відповідно, інформація, яка отримана в генетичному порядку від минулого покоління, так само як і вироблена цим поколінням, використовується в повсякденному житті як в цілому суспільстві, так й індивідами окремо. Спостерігаємо, що окреслена інформація може скріплювати різні ділянки соціального середовища, різні точки інформаційного простору століття – «соціального часу».

Використання соціальної інформації в суспільстві має багатоцільовий характер та може мати різні соціальні цілі. Таким чином, можна виокремити кілька основних соціальних цілей, які тісно пов'язані з діяльністю людини в умовах соціального середовища: індивід і соціальне середовище взаємодіють різноманітними способами – особистими та безособовими, безпосередніми та опосередкованими, тривалими та одноразовими контактами тощо. Можна відзначити, що всі вказані методи зв'язку підпорядковані єдиній меті – отримання особистістю соціальної інформації та передачі її соціальному середовищу, зворотному зв'язку, своєрідному комунікативному обміну інформацією або назвемо процесом активної комунікації.

Соціальне середовище – це та опосередкована ланка суспільного простору, яка стоїть між соціальною інформацією та індивідом. Саме через соціальне середовище він отримує історично успадковану суспільством інформацію, яка далі набуває нового змісту, оскільки вона інтегрована або вироблена сучасним поколінням. Для ефективного соціального середовища властиві активні шляхи передачі інформаційних блоків, які спонукають індивіда до особистісного виховання: потрібних й актуальних для суспільства рис діяльності, прищеплення необхідних чинників для оптимального функціонування в даному суспільстві [4, с. 40–48; 5, с. 26; 6, с. 95]. На нашу думку, таким суспільним цілям служить ціла й розгалужена система постійно діючих каналів передачі або поширення інформації, серед яких можна виділити як формальні, так і неформальні способи отримання освіти.

Відповідно, соціальна інформація надійшовши до індивідуального адресата, включається в надзвичайно складний і суперечливий процес формування особистісних світоглядів та думок, установок щодо відношення до тих чи інших соціальних цінностей та подальших дій людини. До таких дієвих механізмів соціальної інформації можна віднести – постійне виробництво і споживання, які призводять до кількісного накопичення якісних змін в особистості [8, с. 155–270; 9, с. 29; 10, с. 39]. Задоволення інформаційної потреби особистості та суспільства реалізується через здобуття не просто будь-якої інформації, а такої, що відповідає на поставлені запитання, які виникають у ході людської діяльності та спроможні «покрити» всі точки невизначеності в процесі її редукції. На сучасному етапі найважливішим соціальним завданням суспільства, науки й освіти є формування нового рівня інформаційної культури особистості, розвиток індивідуальних якостей самостійності та відповідальності в підході до виробничих / громадських справ будь-якого масштабу [11, с. 44].

Виховання самостійності особистості та її активності в індивідуальній або груповій дії передбачає, передусім, виховання якостей щодо критичного мислення, осмислення,

сприйняття та прийняття правильного рішення до дії. Ми відмічаємо, що суспільні процеси, спрямовані на навчання та виховання особистості, постають: *за змістом* – як передача набутого соціального досвіду; *за специфічним механізмом передачі* – як суб'єктно-об'єктні відносини між суб'єктами процесу в активній інформаційній взаємодії; *за формою процесу* – як організаційно-управлінські впливи на свідомість особистості, соціальних груп та суспільства. У зв'язку з цим, до стратегічної мети освіти та процесу виховання індивіда можна віднести: формування й розвиток особистості в умовах нестійкого періоду для розвитку людства, що висуває значну кількість несподіваних, нестандартних завдань або ситуацій, які вимагають нетривіальних підходів до їх осмислення та прийняття рішень.

Ми поділяємо думки О. Прудникової, що сучасна концепція розвитку суспільства має враховувати і включати до свого змісту не тільки уявлення про вирішальне значення НТП та особливого місця в ньому людського фактору, а й розвиток культури інформаційної діяльності про впливи людини на природу та процеси господарської діяльності [11, с. 204]. Таким чином, можна зауважити, що ціннісний аспект формування особистості – одна з важливіших характеристик інформаційної взаємодії як соціального феномена сучасного суспільства, пов'язаної з питаннями корисності для людства.

О. Тоффлер зазначав, що «... ми вступаємо в період, коли культура має значення більше, ніж будь-коли. Культура не є скам'янілим бурштином, а є тим, що ми створюємо заново кожен день» [12, с. 420]. Виходячи з цього, ми можемо виділити аспекти для «культурологічного» та «інформаційного» підходів до трактування поняття «інформаційна культура», які можна бачити через розуміння подальших перспектив розвитку людської цивілізації. У таких межах «культурологічного» підходу «інформаційна культура» вже сприймається по-іншому, а саме як спосіб життя й діяльності людини в інформаційному суспільстві та розгалужена складова процесу формування інформаційної культури особистості й людства.

Дослідники цієї наукової проблеми розглядають культурологію як сферу індивідуальної культури з особистісного формування людини та універсальний засіб суспільного життя, що формує культуру як вид людської діяльності, засобами якої по історичній багатовіковій вертикалі створюються духовні та матеріальні цінності цивілізації [4, с. 48; 5, 27; 6, с. 99; 10, с. 92]. Дослідниця О. Прудникова зазначає, що «... специфіка культурологічного підходу полягає у виявленні суб'єктності, культурних сенсів людського існування в нових соціально-технологічних та інформаційних умовах» [11, с. 92]. Продовжуючи окреслені дослідницькі думки, можна виокремити аспекти щодо інформаційної культури, що враховує та гармонізує внутрішній світ особистості, розбудовує процес засвоєння соціально необхідної інформації.

Слід зазначити, що формування інформаційної культури особистості є також частиною професійної підготовки спеціалістів у різних галузях освіти для господарської діяльності. У сучасних умовах реформування системи освіти зазнає значних трансформацій, де зміст професійної освіти має враховувати реалії сучасного суспільного простору та запитів виробничої сфери діяльності. Першочергове значення набувають організаційно-освітні питання – підготовки освічених у професійному плані фахівців та розвиток суспільно-значимих якостей турботи про екологію і збереження флори й фауни. Сучасні умови соціально-економічного розвитку вимагають від закладів освіти дотримання певної стратегії у розробці чітких освітніх механізмів щодо соціального замовлення на якісну підготовку спеціалістів, які будуть лідерами змін та ефективного розвитку територій, збереження природи тощо [2, с. 15]. Коли людина може, керуючись своїми знаннями, навичками, вміннями та компетентностями, досягненнями цивілізації в науці й техніці, відповідально вирішувати виробничі питання та бути відповідальною за збереження оточуючого природного середовища. Зростаючі потреби

суспільного розвитку формують запити на особливу чутливість теми екологізації інженерної освіти через змістові трансформації з розробки нового покоління техніки й обладнання, які стандартизовані під екологічно чисті технології господарювання і відновлення природних ресурсів [1, с. 199; 10; 11, с. 148; 12; 13].

В окреслених контекстах варто зазначити, що історико-екологічний процес здійснюється у сукупності стану природи та ретроспективи історичного розвитку й діяльності людини, поширення системи знань про оточуючий світ, розвиток індивідуального критичного мислення та перспективи зміни у формах поведінки людини і її змісту діяльності. На нашу думку, названі складники послідовно й тісно пов'язані та взаємозалежні. Адже вони є: *по-перше*, середовищем, яке оточує особистість і склалося історично з минулого; *по-друге*, є змістом системи знань людини про природу в ретроспективі історії розвитку цивілізації; *по-третє*, особистість усвідомлює важливість знання і професійної діяльності з окресленого контексту в ході минулих та сучасних історичних процесів.

Висновки. Узагальнюючи, необхідно зазначити, що подальші перспективи розвитку інформаційної культури особистості та культурно-інформаційних парадигмальних основ українського соціуму визначаються ефективною взаємодією органів державної влади, інститутів громадянського суспільства, освітянської й наукової спільноти та індивідуальними запитамі людини на трансформації у розвитку інформаційної культури в професійному, суспільному, історичному та екологічному аспектах. За результатами дослідження можна зробити такі висновки: 1) вивчення культурно-інформаційної парадигми продовжує залишатися пріоритетним у контексті оцінки сучасних практик розвитку людства та появи нових каналів поширення інформації (суспільної, економічної, професійної, історичної, екологічної тощо); 2) науковці осмислюють історико-екологічні аспекти людської діяльності та її наслідки для природного середовища; 3) відбувається дослідження практик щодо трансформацій у розвитку освіченої особистості через гуманітарні, історичні, соціальні, економічні, екологічні, професійні та інформаційні простори. Наші подальші розвідки окреслених аспектів плануємо надалі продовжити.

Список використаних джерел

1. Андрущенко В. П., Микольченко М. В. Сучасна соціальна філософія: курс лекцій. Київ, 1996. 370 с.
2. Антіпова О. П. Соціокультурний простір інформаційної ери: Взаємовплив природної та штучної мов: монографія. Дніпропетровськ: ДДУВС, 2013. 179 с.
3. Безена І., Савич А., Карпань І. Екологічні аспекти у змісті історичної освіти. *Вісник Дніпровської академії неперервної освіти. Серія «Філософія. Педагогіка»*. 2024. № 1. С. 123–130. URL: <https://visnuk.dano.dp.ua/index.php/pp/issue/view/14> (дата звернення: 10.03.2025).
4. Бокань В. А. Культурологія: навч. посіб. Київ: МАУП, 2004. 136 с.
5. Данильян О. Г. Інформаційна картина світу в контексті перспектив сучасної науки й культури. *Інформація і право*. 2013. № 1 (7). С. 21–28.
6. Дзьобань О. П. Засоби масової комунікації в культурі суспільства постмодерну. *Інформація і право*. 2011. № 3 (3). С. 93–101.
7. Зражевська Н. І. Теорія медіа та суспільства: навч. посіб. Київ: ун-т ім. Б. Грінченка, 2022. 198 с.
8. Інформаційне суспільство в світі та Україні: проблеми становлення та закономірності розвитку: колективна монографія / за ред. В. Г. Воронкової. Запоріжжя: ЗДІА, 2017. 282 с.
9. Калініна Л. М. Теоретико-прикладні аспекти формування інформаційної культури керівника загальноосвітнього навчального закладу: монографія. Київ: Педагогічна думка, 2012. 357 с.
10. Палеха Ю. І., Палеха О. Ю., Горбань Ю. І. Інформаційна культура: навч. посіб. / за заг. ред. Палехи Ю. І. Київ: Ліра-К, 2020. 400 с.

11. Прудникова О. В. Інформаційна культура: концептуальні засади та світоглядний сенс: монографія. Харків: Право, 2015. 352 с.

12. Тоффлер О. Іміджмейкери. Перекл. з англ. Оксани Дащаківської. Львів. 2004. Вип. 32. URL: <https://www.ji.lviv.ua/n32texts/toffler.htm> (дата звернення: 10.03.2025).

13. Bell D. The Coming of Post-Industrial Society: A Venture in Social Forecasting. New York: Basic Books, 1973. P. 620. URL: https://archive.org/details/comingofpostindu00bell_0/page/500/mode/2up (дата звернення: 10.03.2025).

References

1. Andrushchenko V. P., Mykolchenko M. V. (1996). *Suchasna sotsialna filozofia: kurs leksii* [Modern social philosophy: a course of lectures]. Kyiv [in Ukrainian].

2. Antipova O. P. (2013). *Sotsiokulturnyi prostir informatsiinoi ery: Vzaiemovplyv pryrodnoi ta shtuchnoi mov* [Sociocultural space of the information era: Mutual influence of natural and artificial languages]: monohrafiia / O. P. Antipova. Dnipropetrovsk: DDUVS [in Ukrainian].

3. Bezena I., Savych A., Karpan I. (2024). *Ekolohichni aspekty u zmisti istorychnoi osvity* [Ecological aspects in the content of historical education]. *Visnyk Dniprovskoi akademii neperervnoi osvity. Seriya: Filozofia. Pedagogika – Bulletin of the Dnipro Academy of Continuing Education. Series «Philosophy. Pedagogy»*, 1, 123–130. URL: <https://visnuk.dano.dp.ua/index.php/pp/issue/view/14> (accessed: 10.03.2025) [in Ukrainian].

4. Bokan V. A. (2004). *Kulturolohiia* [Culturology]: navch. posib. Kyiv: MAUP [in Ukrainian].

5. Danylian O. H. (2013). *Informatsiina kartyna svitu v konteksti perspektyv suchasnoi nauky y kultury* [Information picture of the world in the context of the perspectives of modern science and culture]. *Informatsiia i pravo – Information and law*, 1 (7), 21–28 [in Ukrainian].

6. Dzoban O. P. (2011). *Zasoby masovoi komunikatsii v kulturi suspilstva postmodernu* [Means of mass communication in the culture of postmodern society]. *Informatsiia i pravo – Information and law*, 3 (3), 93–101 [in Ukrainian].

7. Zrazhevskia N. I. (2022). *Teoriia media ta suspilstva* [Theory of media and society]: navch. posib. Kyiv: un-t im. B. Hrinchenkas [in Ukrainian].

8. *Informatsiine suspilstvo v sviti ta Ukraini: problemy stanovlennia ta zakonmirnosti rozvytku* [Information society in the world and Ukraine: problems of formation and patterns of development]: kolektyvna monohrafiia / za red. V. H. Voronkovoii (2017). Zaporizhzhia: ZDIA [in Ukrainian].

9. Kalinina L. M. (2012). *Teoretyko-prykladni aspekty formuvannia informatsiinoi kultury kerivnyka zahalnoosvitnoho navchalnoho zakladu* [Theoretical and applied aspects of the formation of information culture of the head of a general educational institution]: monohrafiia. Kyiv: Pedagogichna dumka [in Ukrainian].

10. Palekha Yu. I., Palekha O. Iu., Horban Yu. I. (2020). *Informatsiina kultura* [Information culture]: navch. posibnik / za zah. red. Palekhy Yu. I. Kyiv: Lira-K [in Ukrainian].

11. Prudnykova O. V. (2015). *Informatsiina kultura: kontseptualni zasady ta svitohliadnyi sens* [Information culture: conceptual foundations and worldview meaning]: monohrafiia. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].

12. Tofler E. (2004). *Imidzhmeikery* [Image makers]. Perekl. z. anhl. Oksany Dashchakivskoi. Lviv. URL: <https://www.ji.lviv.ua/n32texts/toffler.htm> (accessed: 10.03.2025) [in Ukrainian].

13. Bell D. The Coming of Post-Industrial Society: A Venture in Social Forecasting. New York: Basic Books. URL: https://archive.org/details/comingofpostindu00bell_0/page/500/mode/2up (accessed: 10.03.2025) [in USA].